

ΑΘΗΝΑΙΟΝ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΥΠΟ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ

ΕΤΟΣ Α'. ΑΘΗΝΑΙ τὴν 5 Δεκεμβρίου 1857. ΦΥΛΛ. 9

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΕΣΘΕΝΤΟΣ

ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ. — ΑΔΑΜ ΚΑΙ ΕΥΑ.

Ὁ Μιλτων ἔθηκεν εἰς τὸν πρῶτον ἄνδρα καὶ τὴν πρώτην γυναῖκα τὸν ἀρχικὸν τύπον τῶν ἐπὶ τῆς γῆς υἰῶν καὶ θυγατέρων των.

α Ἐπὶ τῶν θεῶν αὐτῶν βλεμμάτων ἔλαμπεν ἡ εἰκὼν τοῦ ἐνδόξου ποιητοῦ των, μετὰ τῆς σοφίας, τῆς ἀληθείας, τῆς αὐστηρᾶς καὶ καθαρᾶς ἀγιότητος· αὐστηρᾶς, ἀλλ' ἐγκειμένης εἰς τὴν ἀληθῆ ἐκείνην υἱϊκὴν ἐλευθερίαν, ὅθει ἡ ἀληθῆς τοῦ ἀνθρώπου αὐθεντία. Δὲν εἶναι ἴσοι, τὸ φύλον των δὲν εἶναι ὅμοιον. Ὁ μὲν γεγεννημένος διὰ τὴν ἐποπτίαν καὶ τὸ θάρσος. Ἡ δὲ διὰ τὴν μαλακότητα καὶ τὴν γλυκεῖαν ἐπαγωγὸν χάριτα. Ὁ μὲν διὰ τὸν Θεὸν μόνον. Ἡ δὲ διὰ τὸν Θεὸν ἐν ἐκείνῳ. Τὸ ὡραῖον εὐρὺ τοῦ ἀνδρός μετώπον καὶ τὸ ὑψιπρεπὲς ὄμμα του κηρύττουν τὴν ὑπερτάτην δυνάμιν του. Ἡ ὑκλίνθινος κόμη του καταμεριζμένη περίξ τοῦ μετώπου του κρέμαται ὡσεὶ βότρυες ἀρρηνικῶς πῶς ἀλλ' οὐχὶ κάτωθεν τῶν εὐρέων ὤμων του. Ἡ γυνὴ φέρει ὡσεὶ καλύπτραν τὴν χρυτῆν κόμην τῆς καταβαίνουσας περικεχυμένην καὶ ἄνευ κοσμημάτων μέχρι τῆς λεπτῆς ὀσφύος τῆς.

» Οἱ πλόκαμοι αὐτῆς κυλίνονται εἰς ἰούλους ἰδιοτρόπους, ὡς ἡ
 » ἄμμελος συστρέφει τοὺς ἑλικὰς τῆς ἔμβλημα ἀνεξαρτησίας, ἀλλ’
 » ἀνεξαρτησίας ὑποκυπτούσης εἰς τρυφερὸν κράτος, καὶ ὅπερ ἡ μὲν
 » γυνὴ προσφέρει, ὁ δὲ ἀνὴρ εὐχαρίστως ἀποδέχεται· προσφέρει ἐν
 » σώφρονι εὐπειθείᾳ, εὐτχήμῳ ἐπάρσει, τρυφερᾷ ἐναντιώσει, ἔρω-
 » τικῇ ἀναβολῇ ».

« Οὕτω διήγαγον γυμνοί. Δὲν ἀπέρευγον οὔτε τὴν ὄψιν τοῦ Θεοῦ,
 » οὔτε τὴν τῶν Ἀγγέλων, καθότι οὐδόλω; εἶχον ἐν νῷ τὸ κακόν·
 » Οὕτω ἀπὸ χαιρῶν κρατούμενον διήγε τὸ θελκτικώτατον ζεῦγος,
 » ὅπερ συνηνώθη ποτε εἰς ἔρωτικὸν; ἐναγκαλισμοῦ;. Ὁ Ἀδάμ ὁ
 » ὠραιότερος τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ὑπῆρξαν υἱοὶ του, ἡ Εὕα ἡ
 » ὠραιότερα τῶν γυναικῶν, οἵτινες ὑπῆρξαν θυγατέρες τῆς; (Ἀπο-
 » λεσθέντι Παραδείσῳ β.βλ. IV.) ».

Ὁ Ἀδάμ λυτὸς καὶ ὑψιπρεπῆς, δεδιδαγμένος παρὰ τοῦ Οὐρανοῦ,
 καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ λαμβάνων τὴν πειρὰν του, μίαν καὶ μόνην ἔχει
 ἀδυναμίαν καὶ βλέπει τις ὅτι ἡ ἀδυναμία αὐτῆ θίλει τὸν κατα-
 στρέψει. Ἀφοῦ διηγήθη τὴν ἑαυτοῦ πλάσιν εἰς τὸν Ἐραχὴλ, τὰς
 μετὰ τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς μοναχικότητος συνδιαλέξεις του, περι-
 γράφει τὰς παραφορὰς του εἰς τὴν πρώτην τῆς συντρόφου του ἔξιν

« Μοὶ ἐφάνη ὅτι εἶδον, καίτοι κοιμώμενος, τὸν τόπον ἐν ᾧ
 » ἦμην καὶ τὴν ἐνδοξὸν μορφήν, πρὸ τῆς ὁποίας ἔμεινον ἐξηγε-
 » μένος. Κύπτουσα μοὶ ἠ.οιξεν αὐτὴ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν, ἔλα-
 » ὄθεν ἐκείθεν ἐκ τῶν πνευμάτων τῆς καρδίας πλευρὰν θερμὴν ἐξ
 » ἧς ἀπέρρεε νέον τῆς ζωῆς αἷμα. Εὐρεῖα ἦτο ἡ πληγὴ, ἀλλὰ
 » πάραυτα ἐπληρώθη σαρκὸς καὶ ἰάθη. Ἐγύμνωσε καὶ διετύπωσε
 » τὴν πλευρὰν ταύτην διὰ τῶν χειρῶν του. Ἰπὸ τὰς χεῖρας του
 » ἐτχηματίσθη πλάσμα ὅμοιον τοῦ ἀνδρὸς, κατὰ τὸ φύλον ὅμως
 » διάφορον. Τοσοῦτον ἦτο χάριεν καὶ ὠραῖον ὥστε πᾶν ὅ,τι ἐφάνη
 » ὠραῖον ἐν τῷ κόσμῳ ἤδη ἐφάνη οὐδαμινόν, ἢ συνεχωνεύθη ἐν αὐ-
 » τῷ, συνηνώθη ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς βλέμμασιν αὐτοῦ, ἅτινα ἔκτοτε
 » ἐπέχυσαν εἰς τὴν καρδίαν μου γλυκύτητα μῆπω αἰσθανθεῖσαν.
 » Ἡ παρουσία του ἐνέπνευσε εἰς ἅπαντα τὸ π.εῦμα τοῦ ἔρωτος καὶ
 » τὰς ἔρωτικάς; ἰδιότητας. Τὸ πλάμχ τοῦτο ἐγένετο ἄφαντον καὶ
 » μ’ ἐγκατέλιπε σκυθρωπὸν; ἐξηγέρθη πρὸς εὐρεσιν του ἡ νὰ θρη-

» νῆσῳ διὰ παντὸς τὴν ἀπώλειάν του καὶ ἀπαρνηθῶ πάσας τὰς
 » ἄλλας ἡδονάς;. Ἐνῶ ἦμην ἐλτὸς πάσης ἐλπίδος, ἰδοὺ φαίνεται οὐχὶ
 » μακρὰν ὄσον τὸ εἶδον καθ’ ὑπνοῦς, κεκοσμημένον μὲ πᾶν ὅ,τι ὁ
 » οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἠδύναντο νὰ ἐπιδαφιεύσωσι ἵνα τὸ κατα-
 » στησωσιν ὠραιότατον. Ἐχώρητεν ὀδηγούμενον ὑπὸ τοῦ θείου
 » πλάστου του. Τὸ πλάσμα τοῦτο, ἡ γυνὴ αὕτη δὲν ἦτο ἀδαῆς τῆς;
 » συζυγικῆς ἀγιότητος καὶ τῶν κανόνων τοῦ γάμου; ἡ χάρις; ἦτο εἰς
 » ὅλα τὰ βήματά της, ὁ οὐρανὸς εἰς τοὺς ὀρθόκλωμὸς της; εἰς ἐλάστην
 » τῶν κινήσεών της; ἡ ἀξιοπρέπεια καὶ ὁ ἔρωτος. Ἐγὼ παράφορος ἐκ
 » τῆς χαρᾶς; δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ἀνακαρίζω γεγονυῖα τῇ φωνῇ;

« Ἐπλήρωσας τὴν ὑπότχην Σου, ἀγαθὴ καὶ εὐμενὴ πλάστα,
 » δωρητὰ παντὸς; ὅ,τι καλὸν! ἀλλὰ τοῦτο εἶναι τὸ ὠραιότερον τῶν
 » δώρων Σου καὶ οὐδενὸς ἐφείσθης;. Βλέπω ἤδη τὸ ὅστω ἔκ τῶν
 » ὀστέων μου, τὴν σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς μου, ἐμαυτὸν ἐνώ-
 » πιον μου ».

» Ἐκείνη μὲ ἤκουτεν καὶ ἂν καὶ κατὰ θεῖαν μοῖραν προητοιμα-
 » σμένη, ἡ ἀθωότης, ἡ παρθενικὴ σεμνότης, ἡ ἀρετὴ αὐτῆς, ἡ συ-
 » ναισθησις τῆς ἀξίας των . . . ἐνὶ λόγῳ ἡ φύτις αὐτῆ, καίτοι ὄλως
 » ἀγνή πάσης ἀμαρτωλῆς; διανοίας; τοιοῦτον ἀποτέλεσμα προῦξέ-
 » νησεν εἰς τὴν Εὕαν, ὥστε ἰδοῦσά με ἀπίστρεψε τὴν ὄψιν. Τὴν
 » ἠκολούθησα; καὶ ἐκείνη ἐγινώρισε τὸ πᾶν; μεθ’ ὑποταγῆς
 » μεγαλοπρεποῦς, μετ’ ἀρετικίας; ἐδέχθη τοὺς λόγους μου.
 » Τὴν ἤγαγον εἰς τὴν κοιτίδα τὴν νυμφικὴν ἐρυθρίωσαν ὡς τὴν
 » πρώτην. Οἱ Οὐρανοὶ πάντες; καὶ εὐτυχεῖς ἀστέρες; ἐπέχυσαν ἐπὶ
 » τῆς ὄρας ταύτης τὴν ἐκλειπτὴν αὐτῶν ἐπιρροήν. Ἡ γῆ καὶ
 » πᾶς; λόφος; ἐδώκαν συγχαρητήριον; σημείον. Τὰ πτηνὰ ἐραιδρύν-
 » θησαν, αἱ δροσεραὶ αὖραι, οἱ ζέφυροὶ ἐψιθύρισαν εἰς τὰ δάση;
 » καὶ ἐνῶ ἐπικίζον, μᾶς; ἐρρίψαν ῥόδα, μᾶς; ἐρρίψαν τὰ ἀρώματα
 » τοῦ βαλσαμώδου; θάμνου, ἄχρις οὗ τὸ φιλερωτικὸν τῆς νυκτὸς
 » πτηνὸν ἐψάλε τὰ γαμήλια καὶ διέταξε τὸν ἐσπερινὸν ἀστέρα νὰ
 » σπεύσῃ ἐπὶ τῆς κορυφῆς; τοῦ λόφου του, ἵνα ἀνάψῃ τὴν νυμφικὴν
 » δάδα.

« Οὕτω σοὶ διηγήθη τὴν ὑπαρκτὴν μου καὶ ἤγαγον τὴν ἱστορίαν

» μου μέχρι τοῦ κολοφῶνος τῆς ἐπιγείου εὐδαιμονίας ἧς ἀπῆλθουσα.
 » Ὄφειλω νὰ ἠμολογήσω ὅτι εἰς πάντα τὰ ἄλλα εὐρίσκω εὐδαιμο-
 » νίαν τῆ ἀληθείας, εἴτε κάμνω χρῆσιν αὐτῶν εἴτε μὴ· δὲν παράγει
 » εἰς τὸ πνεῦμα μου οὔτε μεταβολὴν, οὔτε σφοδρὰς ἐπιθυμίας . .

» Ἄλλ' ἐνταῦθα πάντῃ ἄλλῶς : . Παράφορος βλέπω, παράφορος
 » ψαύω ! Ἐνταῦθα κατὰ πρῶτον ἡσθάνθη τὸ πάθος, ἐνταῦθα συγ-
 » κινήσιν παράδοξον. Ὑπέρτερος καὶ γαλήνιος ἐν πάσῃ ἄλλῃ χαρᾷ,
 » ἐνταῦθα ἀσθενῆς· ἀπέναντι θελητήρου ἰσχυροῦ βλέμματος καλλονῆς.
 » Εἶτε ἡ φύσις ἔσφαλεν ἐν ἐμοὶ καὶ μοὶ ἀφῆκε μέρος τι οὐχὶ εἰς
 » δοκιμασίαν τοιοῦτου ἀντικειμένου· ἢ ληφθέντος τούτου ἐκ τῆς
 » πλευρᾶς μου μοὶ ἀφῆρηθ' ἴσως πολλὴ ζωὴ, ὅπως δῆποτε, ἐπε-
 » δαφιλεύθησαν εἰς τὴν γυναῖκα πολλὰ κοσμήματα
 » Ὅσάκις προσπελάζω εἰς τὰ θέλητρα αὐτῆς μὲ φαίνεται τοσοῦ-
 » τον ἀπόλυτος, τοσοῦτον ἐντελής καθ' ἑαυτὴν, τοσοῦτον γινώ-
 » σκουσα τὸ δίκαιόν της, ὥστε πᾶν ὅ,τι θέλει νὰ πράξῃ ἢ νὰ
 » εἶπῃ μοὶ φαίνεται σοφώτατον, ἐναρετώτατον, τὸ μᾶλλον ἐσκεμ-
 » μένον, τὸ κάλλιστον. Πᾶσα γνῶσις ὑψηλοτέρα καταπίπτει
 » ταπεινουμένη εἰς τὴν παρουσίαν της. Ἡ Σοφία συνδιαλεγόμενη
 » μετ' αὐτῆς ἀφανίζεται, καὶ θρασυνομένη φαίνεται παραφροσύνη. Τὸ
 » κύρος καὶ ὁ λόγος τὴν ἀκολουθοῦσιν ὡς πλασθεῖσαν πρότερον αὐτῶν.
 » Τέλος, ἐν κεφαλαίῳ, τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς καὶ ἡ εὐγένεια ἐνί-
 » δρυσαν ἐν αὐτῇ τὴν θελκτικωτάτην διαμόρην των καὶ ἐπλασχν
 » πέριξ αὐτῆς σέβας μικτὸν φρίκης, ὡς ἄγγελον φύλακα ».

Τίς εἶπε ποτὲ ταῦτα ; Τίς ποτε τῶν ποιητῶν ὠμίλησε τὴν γλῶσ-
 σαν ταύτην ; Πόσον εἴμεθα ἐνδεεῖς εἰς τὰς νεωτέρας ἡμῶν συγγρα-
 φάς, ὡς πρὸς τὰς ἰσχυρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ταύτας ἀντιλήψεις ! Ὁ
 Μίλτων φροντίζει ν' ἀπομακρύνῃ τὴν Εὐάν, ὅτε διηγεῖται ὁ Ἀδάμ
 εἰς τὸν Ἐραφῆλ τὴν ἀσθενείαν του. Ἄλλ' ἡ Εὐά περιέργως, κεκρυμ-
 μένη ὑπὸ τὸ φύλλωμα ἀκροᾶται ὅ,τι μέλλει νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ἀ-
 πώλειάν της.

Ἡ Εὐά ἔχει τι ἀνεκλάλητον ἐπαγωγόν, ἀποπνέει τὴν ἀθωότητα
 ἅμα καὶ τὸ φιλήδονον· κούφη ὅμως, ἀλαζών, ἐπλημένη ἐπὶ τῷ
 κάλλει της· ἀνθίσταται ὅπως ὑπάγῃ μόνη εἰς τὰ ἐωθινὰ ἔργα της,

ὀλιγωροῦσα τῆς καθικελεύσεως τοῦ Ἀδάμ. Προσβάλλεται ἐκ τῶν
 φόβων, οὓς τῇ δεικνύει. Νομίζει ἑαυτὴν δυναμένην νὰ ἐναντιωθῇ
 εἰς τὸν βασιλέα τοῦ σκότους.

Ὁ ἀσθενῆς Ἀδάμ ὑποχωρεῖ· τὴν ἀκολουθεῖ θλιβερῶς διὰ τῶν
 ὀφθαλμῶν ἀπομακρυνομένην μεταξὺ τῶν δατῶν. Μόλις ἡ Εὐά φθά-
 σασα πλησίον τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως ἀπατάται, παρὰ πάσας
 τὰς συστάσεις τοῦ Ἀδάμ καὶ τοῦ Οὐρκανοῦ, παρὰ πάσας τὰς εἰκό-
 νας ὄνειροπολίματος ὅπερ ὄμω, τὴν εἶχε τρομάζει, καὶ εἰς ὃ τὸ
 πνεῦμα τοῦ ψεύδους τῇ εἶχεν εἰπεῖ, ὅτι εἰς αὐτὴν ἐπαναλαμβάνει ὁ
 ὄφις. Ἐπαινοὶ τινες περὶ τῆς καλλονῆς της ἐκμεθύσκουσιν αὐτήν·
 ὑποκύπτει.

Ἡ ἐκπληξίς τοῦ Ἀδάμ, ἡ ἀπόρρασις ἣν λαμβάνει νὰ γευθῇ καὶ
 αὐτὸς τοῦ ὀλεθρίου καρποῦ ἔνθα συναπιθάνῃ μετὰ τῆς Εὐας, ἡ ἀ-
 πελιπίτια τῶν συζύγων, αἱ μομφαὶ, ἡ συγγνώμη, αἱ συστάσεις, ἡ
 πρότασις τὴν ὁποίαν προσβάλλει τοῦ νὰ γίνῃ ἀτοκτόνος, ἢ νὰ
 στερηθῇ τῆς μελλούσης γενεᾶς της· πάντα ταῦτα εἰσὶν ὑψηλότατα
 κατὰ τὸ πάθος.

Προσέτι δὲ ἡ Εὐά ἀνακαλεῖ τοῦ Σακαϊσπῆρου τὰς γυναῖκας· αὐτὴ
 ἔχει τι ἐξόχως νεάζον, ἀφελειαν προσηγγίζουσαν εἰς τὴν νηπιό-
 τητα. Καὶ τοῦτο δικαιολογεῖ τὴν τοσοῦτον εὐκόλως γενομένην
 ἀπάτην.

Ὁ χαρακτήρ τῶν σκηνῶν τούτων εἰς μόνον τὸν Μίλτωνα εἶναι ἴ-
 διος. Εἶναι γνωστοὶ οἱ θυμῆρεις ἐκεῖνοι στίχοι, δι' ὧν ἡ Εὐά πα-
 ριστᾷ τὴν πρώτην ἐξέγερσίν της ὅτε προῆλθε ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ
 δημιουργοῦ.

Εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ τέταρτον βιβλίον ἡ Εὐά λέγει εἰς τὸν προ-
 πάτορα ἡμῶν.

« Ἡδεῖα εἶναι ἡ πνοὴ τῆς Ἥους, ἡ ἀνατολὴ της ἡδεῖα, κεκοσμημένη
 » μὲ τὸ θέλητρον τῶν πτηνῶν τῆς πρώτης. Εὐάρετος εἶναι ὁ ἥλιος,
 » ὅταν ἐν πρώτοις ἀναπτύσσει ἐν τῷ εὐφροσύνῳ παραδείσῳ τὰς
 » ἀκτίνας τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τῆς χλόης τῶν δένδρων, τῶν καρπῶν
 » καὶ τῶν λαμπόντων ἐκ τῆς δρόσου ἀνθέων· εὐώδης εἶναι ἡ εὐ-
 » φορος γῆ μετὰ τὰς μαλθακὰς βροχὰς. Θελκτικὴ εἶναι ἡ ἔλευσις
 » ἐσπέρας εἰρηκτικῆς καὶ χαριέσσης· θελκτικὴ ἡ σιωπηλὴ νύξ μετὰ

» τοῦ πανδήμου πτηνοῦ τῆς· καὶ ἡ σελήνη ἐκεῖνη ἢ τότε
 » ὠραία καὶ οἱ μαργαρίται τοῦ οὐρανοῦ, ἢ ἀττερρέσσα αὐτοῦ
 » αὐλή· ἀλλ' οὔτε ἡ πνιγὴ τῆς πρωίας ἀναβάνουσα μετὰ τοῦ θελ-
 » γήτρου τῶν ἐωθινῶν πτηνῶν, οὔτε ὁ ἥλιος· ἀνατέλλων ἐπὶ τοῦ
 » εὐρροῦνου τούτου παραδείσου, οὔτε ἡ γλόσι, οὔτε ὁ καρπός, οὔτε
 » τὸ ἄνθος λάμπων ἐκ τῆς δρόσου, οὔτε ἡ εἰωδιὰ μετὰ τὰς μαλ-
 » θακὰς βροχῆς, οὔτε ἡ εἰρηνική καὶ χρισέσσα ἐσπέρα, οὔτε ἡ
 » σιωπηλὴ νύξ μετὰ τοῦ πανδήμου πτηνοῦ τῆς, οὔτε ὁ περίπατος
 » εἰς τὸ φέγγος τῆς σελήνης, ἢ τὸ τρέμον φῶς τοῦ ἀστέρου, ἔχου-
 » σιν ἡδύτητα ἄνευ Σοῦ ».

Μέλλων νὰ εἰσέλθῃ ὁ Ἀδάμ εἰς τὴν νυμφικὴν σκιάδα, ἴσταται καὶ ἀποκρύπτει τὴν εὐδαιμονίαν, ἣς θέλει ἀπολαύσει, ὑπὸ τὸ ἀγνόν καὶ ὀρηκευτικὸν ἐκεῖνο καταθῆμιον.

« Πλάστα, ὁ εὐδαιμόν σου παράδεισος εἶναι πολὺ ἀχάνης δι' ἡ-
 » μᾶς· ἡ ἀρθονία σου ἐκλείπει τῶν χειρῶν, οἷ·ινες τὴν διανέμον-
 » ται· πίπτει ἐπὶ τῆς γῆς χωρὶς νὰ θερισθῇ· ἀλλ' ὑπεσχέθης εἰς
 » ἡμᾶς ἀμφοτέρους γενεὰν πληρώσουσαν τὴν γῆν, γενεὰν ἥτις
 » μεθ' ἡμῶν θείει δοξάζει τὴν ἀπειρον ἀγαθότητά σου, καὶ ὅτε
 » ἐγειρόμεθα, καὶ ὅτε ζητοῦμεν, ὡς κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, τὸν
 » ὕπνον, τὸ δῶρόν σου ».

Ὁ Ἀδάμ ἐγείρεται πρὸ τῆς Εὐας εἰς τὴν σκιάδα.

« Ὑπεγείρεται στηριζόμενος· ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος καὶ κύπτων ἐπὶ
 » τῆς φίλης του. Θεωρεῖ μὲ τὸ βλέμμα ἐγκαρδίου ἔρωτος τὴν
 » καλλονὴν ἣτις κοιμωμένη ἢ ἐγρηγοροῦσα, λάμπει ἐκ παντοσιδῶν
 » χαρίτων. Τότε μὲ φωνὴν ἠδεῖαν ὡς ὅταν ὁ Ζέφυρος πνέει ἐπὶ
 » τοῦ φλώρου, ψυχῶν ἠρέμα τὴν χεῖρα τῆς Εὐας τῷ ὑποτον-
 » θαρίζει τὰς λέξεις ταύτας :

« Ἐγέ·θητι, Καλλονή μου, σύζυγός μου, ὕπατον, εὐσθεὲν ἀγα-
 » θόν μου, τὸ κάλλιπτον καὶ τελεσταῖον δῶρον τοῦ οὐρανοῦ !
 » ἠδοναί μου ἀείποτε νέαι, ἐγέ·θητε· ἡ πρωία λάμπει, τὸ δρο-
 » σῶδες πεδίον μᾶς προσκαλεῖ· χέτομεν τὰς ἀπαρχὰς τῆς ἡ-
 » μέρας ».

Ὅτε ὁ Ἐραφαὴλ βλέπει τὴν Εὐάν ἀπευθύνει εἰς αὐτὴν τὸν ἀγγελικὸν ἀπαλαμόν.

« Χαῖρε ἡ μήτηρ τῶν ἀνθρώπων, ἣς τὰ γόνιμα ἐντόσθια θέλουσι
 » πληρώσει τὸν κόσμον ἐξ υἱῶν πολυπληθεστέρων καὶ αὐτῶν τῶν
 » ποικίλων καρπῶν, μὲ τοὺς ὁποίους· τὰ δένδρα τοῦ Θεοῦ πλη-
 » ροῦσι τὴν τράπεζαν ταύτην ».

Οὕτω τὰ πάντα ἐξαχιάζονται διὰ τῆς ὀρηκείας εἰς τοὺς ὕμνους τοῦ ποιητοῦ. Αἱ ἠδεῖαι αὐτοῦ περιγραφαὶ περὶ τῆς μακαριότητος, εἶναι τοσοῦτον μᾶλλον δραματικαί, καθὼς ὁ Σατάν εἶναι ὁ μάρτυς. Μανθάνει ἐκ στόματος αὐτῶν τῶν εὐτυχῶν συζύγων τὸ ἀπόρρητόν των καὶ τὸ μέσον τοῦ νὰ ἀπολεσθῶσι. Ἡ εὐδαιμονία τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐας εἶναι ἐπίφοδος. Ἐκάστη στιγμή τῆς εὐδαιμονίας των ἐμποιεῖ φρικὴν, καθότι ἀνάγκη νὰ συνεπάγεται τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

« Ἄ ! θελητικὸν ζεῦγος, λέγει ὁ Βησιλιεύς τοῦ ἄδου, αὐδόλως φο-
 » βεῖσθε ὀπόσον ἡ μεταβολή σας ἐγγίξει ! ὅλαι αἱ τροφαί σας θέλου-
 » σι ἐκλείψει καὶ θέλετε παραδοθῆ εἰς τὴν δυστυχίαν. Δυστυχίαν,
 » πολὺ μεγαλειτέραν τῆς χαρᾶς τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνετε ἤδη. Εὐτυ-
 » χῆς ζεῦγος, ἀλλὰ πολὺ κακῶς προφυλαττόμενον ἵνα ἐξακολου-
 » θήσης νὰ ἦται ἀείποτε εὐτυχῆς. »

Ὅχι· διότι εἶμαι ἐχθρός σας ἐξ ἀποφάσεως. Ἡδυνάμην νὰ σᾶς οἰκτείρω, ὡς εἶθε ἐγκαταλελειμμένοι, ἂν καὶ οἷατος δι' ἐμὲ δὲν ὑπάρχει. »

Ἐὰν ἡ τέχνη τοῦ ποιητοῦ δεικνύεται πού, γίνεται τοῦτο εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἐρώτων τῶν προπατόρων μας μετὰ τὸ ἀμάρτημα. Ὁ ποιητὴς μεταχειρίζεται τὰ αὐτὰ χρώματα, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα δὲν εἶναι πλέον τὸ αὐτό. Ἡ Εὐα δὲν εἶναι πλέον σύζυγος, εἶναι κυρία ἢ νυμφευθεῖσα παρθένος τῆς σκιάδος τῆς Ἐδέμ, εἰσηλθεν εἰς τὰ ἄλγη τῆς Πάρου. Ἡ τροφὴ ἀντεκατέστησε τὸν ἔρωτα, καὶ τὰς ἀγνάς θωπείας. Πῶς ὁ ποιητὴς ἐνήργησε τὴν μεταμόρφωσιν ταύτην· δὲν ἐξοβέλισεν οὐδὲ μίαν λέξιν τῶν περιγραφῶν του· ἐν πρώτοις οἱ δύο σύζυγοι ἐξέρχονται βεβαρυμένοι ὑπὸ τοῦ κόπου, τοῦ ὕπνου, ὅστις τοὺς ἐχορήγησε τὴν μέθην τοῦ ἀπαγορευθέντος καρποῦ. Βλέπει τις ὅτι ἀρτίως ἐγέννησαν τὸν Κάϊν. Ἀνακαλύπτουσι μετ' αἰσχύνης ἐπὶ τοῦ προσώπου των τὰ ὑγρά ἔχνη

τῆς ἡδονῆς· παρατηροῦσι ὅτι εἶναι γυμνοὶ καὶ καταφεύγουσι ὑπὸ τὴν σικὴν.

Πεσόνας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ σφαῖρα ἀναστρέφεται ἐπὶ τοῦ ἄξωνός της καὶ ὁ θάνατος τίθεται τὸ πρῶτον τοῦ βῆμα εἰς τὸ σύμπαν.
Μετέφρασεν Τηλ. Γερακάρης.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΠΕΡΝΙΚΟΣ.

(Ὅρα φύλλον 8).

Τοσοῦτον μετριοφρόνως προσημαίεται ὁ ἡμέτερος Ἀπτρονόμος ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἀναμορφώσεων! Δὲν ἀποσκοπεύει καθόλου τὸ Πτολεμαϊκὸν σύστημα, ἀλλὰ μόνον λέγει ὅτι ἔχει τὰ ἐλαττώματά του, ὡς τὰ ἄλλα, ἅτινα ὅμως εἰσι ἀρχαῖα, καὶ δὲν ἐξηγοῦσι ἐναργῶς τὰ φαινόμενα, μάλιστα ἀντιφάσκουσι πρὸς αὐτὰς τὰς ἀρχὰς των. Τούτου ἕνεκα οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἔχει ἀπολυτον ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑπεροχὴν. Μόνη ἡ συμφωνία τῶν φαινομένων δύναται ν' ἀποχασίῃ περὶ τῆς ἀξίας τῶν ὑποθέσεων· πλὴν αὕτη λείπει ἕκ τε τῆς μιᾶς καὶ ἐτέρας θεωρίας, ἕκ τούτου καὶ ἐκείνου τοῦ μέρους. Ἐὰν ἐν τούτοις μεταξὺ τῶν ἡτιον γνωστῶν ἀρχαίων δοξασιῶν, ἀπῆντα τυχόν τινα, εἰς ἣν ἡ συμφωνία ἤθελεν εὑρεθῆ εἰς μείζονα βαθμὸν, θὰ ἠδύνατο δι' ἀπλῆς δικαιοσύνης νὰ προτιμηθῆ αὐτὴν τῶν ἄλλων, ἐπειδὴ τότε ἤθελε βεβαίως ἀκολουθήσει ὅ,τι εἶνε ὁ μόνος σκοπὸς ὄλων τῶν ἐφευρετῶν τῶν ὑποθέσεων. Τὴν γλῶτταν ταύτην ὄρειλε νὰ μεταχειρισθῆ ὁ λόγος, ζητήσας ἀπαξ νὰ λαλήσῃ περὶ των δικαίων του.

Ὁ Κοπέρνικος εὗρενεῖς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς (τὸν Κικέρωνα, Πλούταρχον, Διογένην Λαέρτιον) διάφορα χωρία, ὑποσημαίνοντα ὅτι ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, καὶ ἔχει κινήσιν προοδευτικὴν ἐν τῷ διαστήματι. Πιθανῶς ὁ Κοπέρνικος ἔφερε τὴν ἀθηνταίαν τῶν μεγάλων τούτων ἀνδρῶν, ἵνα ἰσχυροποιήτῃ τὰς ἰδέας του, καὶ νὰ παραστήτῃ τὴν θεωρίαν του μᾶλλον ἐξ ἄλλων παρει-

λημμένῃ, ἢ ἐξ αὐτοῦ τούτου ἀνκχυλοφθεῖσαν· καὶ τοῦτο ἵνα μὴ ἐκτεθῆ εἰς κινδύνους. Ὁ Κοπέρνικος, ὡς πάντες οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἀρχαῖοι καὶ νέοι, ἐπιούδατε τὴν φύσιν, αἰωνίαν διδάσκαλον τῶν σκεπτικῶν. Ἐν ταῖς δοξατικαῖς τῶν ἀρχαίων ἀνεγνώρισε τὴν ἀρχαίαν του πίστιν ὅτι ἡ γῆ δὲν ἦτον εἰς τὸ κέντρον τοῦ κόσμου· ἀλλὰ φαίνεται ἐπίσης ὅτι αὐτὸς ἐφρόνει ὡς πιθανόν, ὅτι ἡ σφαῖρα πληροὶ εἰς τὸ σύστημα ἔργον ἀξιολογώτερον τοῦ τῶν ἄλλων πλανητῶν· ἐνησχολήθη λίαν εἰς τὰς θεωρίας τοῦ Μαρκιανοῦ Καπέλλα, ὅστις εἶθεσε τὸν ἥλιον μεταξὺ τοῦ Ἄρεως καὶ τῆς Σελήνης, καὶ ἐφρόνει ὅτι ὁ Ἔρμῆς καὶ ἡ Ἄρροδίτη ἐστρέφοντο περὶ αὐτὴν, ὡς περὶ κέντρον· προσέτι κατέγιεν εἰς τὸ σύστημα Ἀπολλωνίου τοῦ Περγίου, καθ' ὃ πάντες οἱ πλανῆται στρέφονται περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη περὶ τὴν γῆν, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ κόσμου εὐρισκομένην. Ἐν τούτοις ἡ ἐξέτασις ἀπασῶν τούτων τῶν ὑποθέσεων, διεσκέδασε πᾶσαν δυσκολίαν ἐπὶ τοιούτου ἀντικειμένου, καὶ μετὰ τριῶν περιήπου ἐτῶν κόπους ἠδυνήθη νὰ γνωρίσῃ τὸ ἀληθὲς οὐράνιον σύστημα.

Ὅθεν ὁ Κοπέρνικος ἐθεώρησεν ἐπικαθήμενον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παντός τὸν ἥλιον ἀντὶ τῆς γῆς. Ἐπειτα διώρισε τρεῖς διαφόρους καὶ ὁμοίας ἅμα τῆς γῆς κινήσεις· 1) τὴν περιστροφὴν της περὶ ἑαυτὴν 2) μίαν περίεξ τοῦ ἡλίου καὶ τέλος 3) βραδείαν κινήσιν τῶν πόλων της περίεξ τῶν τῆς ἐκλειπτικῆς. Ἡ πρώτη κίνησις γεννᾷ τὴν ἀμοιβαίαν περιόδον τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν. Ἡ δευτέρα τὴν φορὰν τῶν ὥρῶν καὶ τὸ μῆκος τῶν ἡμερῶν καὶ παριστᾷ τὰς στάσεις καὶ τοὺς περιοδικούς ἀναποδισμούς τῶν πλανητῶν κατὰ τρόπον ἀπλούστερον καὶ ἐναργέστερον τοῦ Πτολεμαϊκοῦ συστήματος. Ἡ τρίτη σαφηνίζει τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἰσημεριῶν.

Ἄλλως ὁ Κοπέρνικος εἶθεσε μόνον τὰς βάσεις τοῦ νέου κοσμικοῦ οἰκοδομήματος. Ἡ συμπλήρωσις αὐτοῦ ἐφυλάττετο διὰ τοὺς τρεῖς μεγάλους διαδόχους του, Κέπλερον, Γαλιλαῖον καὶ Νεύτονα. Κατὰ τὸ 1507 περίπου, ἤρξατο νὰ ἐκτείνῃ τὰς ἰδέας του ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου του, ἐξακολουθῶν νὰ ἐκτελῆ τὰς μᾶλλον ἐπισταμένας παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, ἐπὶ τοῦ δρόμου τοῦ ἡλίου, τῶν πλανητῶν καὶ τῆς Σελήνης. Εἰς ταῦτα

δὲ προήλθε ἐκ τῆς ὑποβληθείσης εἰς τὸ Λατερανικὸν συμβούλιον (1513 — 1517) ἀναμορφώσεως τοῦ ἡμερολογίου. Πρὸς τὸ ἔτος 1530 ὁ Κοπερνίκος εἶχε σχεδὸν τελειώσει τὸ μέγα του ἔργον, ἀλλὰ τὸ ἐκράτησεν εἰσέτι, καὶ ἐξικολούθησε νὰ τὸ διορθοῖ, ὅπως δυνηθῆ καλλίτερον νὰ στερεώσῃ τὴν δόξαν τοῦ διὰ συνεχῶν παρατηρήσεων, καὶ οὕτω νὰ παρουσιάσῃ εἰς τὸ κινδύνητον ὀριμώτερον σύστημα. Ἄλλ' ἡ φήμη τοῦ συστήματός του εἶχεν ἤδη ἐπεκταθῆ κατ' ὅλον τὸν παιδευμένον κόσμον· καὶ θαυμάζοντες τὴν μεγαλοφυΐαν, ἣτις ἐθριαμβεύσει κατὰ τοσοῦτων πρῆσσομαμάτων, ὀφείλομεν προσέτι νὰ ἐπαινέσωμεν τὴν φρόνησίν του, δι' ἧς προβλέπων τὰς ἐναντιότητες, ἃς ἔπρεπε ν' ἀπαντήσωσιν αἱ θεωρίαι του μεταξὺ τῶν προληπτικῶν ἀνθρώπων, ἀπεφάνισεν νὰ μὴ πολεμήσῃ κατὰ τῶν προλήψεων, οὔτε νὰ τὰς ἐρεθίσῃ. Πρὸς τοῦτο διέπειρε τὰς δοξασίας του διὰ τοῦ βραδέος ὀχήματος τῆς ἀτομικῆς διαδόσεως, δίδων, νέος Πυθαγόρας, τὰς ἀναγκασίας σαφηνίσεις εἰς τοὺς φίλους του. Τοιοῦτοτρόπως βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον κατεπολεμοῦντο καὶ κατεβάλλοντο αἱ παρὰ τῶν πολλῶν παραδεδομένα διδασκαλικά, καὶ ἐνῶ ὁ νεωτεριστὴς ἀπέφυγε τοῦ νὰ δευχθῆ δημοσίως τοιοῦτος, ἡ διδασκαλία του εἰσεχώρει ἀνεπιτηθήτως. Ἐροδοεῖτο δὲ καὶ οὐχὶ ἀλόγως, ὅτι οἱ σύγχρονοί ται, συνειδημένοι εἰς τὴν Πτολεμαϊκὴν ὑπόθεσιν, διὰ τοσοῦτων αἰώνων στερεωμένῃ, ἤθελον θεωρήσει ἄτοπον τὴν βεβαίωσιν τῆς κινήσεως τῆς γῆς· ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστήμης, οὐχὶ ἡ ματαιὰ αὐτῆς ἐπιφάνεια, σπανίως ὑπῆρξε κοινή. « Ὅ,τι εὐχαριστεῖ τὸν ὄχλον, ἔλεγεν ὁ Κοπερνίκος, ἐγὼ δὲν ἐννοῶ· ὅ,τι δὲ ἐννοῶ, δὲν τὸν εὐχαριστεῖ· τοῦτου ἕνεκα ὑπάρχει διάστασις μεταξὺ ἡμῶν ».

Ὁ μέγας ἀστρονόμος κατεπολέμησε τὴν ἀκνησίαν καὶ κεντρότητα τῆς γῆς, καὶ ἰσχυροποιήθη πρὸς τοῦτο ἐκ τοῦ παραδείγματος τοῦ περιφήμου πατρὸς τῆς Ἐκκλησίας Λατταντζίου. Μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὁ Ἰσπανὸς μοναχὸς Δίδυχο, Στονίκα, ἀπεφάνητο εἰς τὸ ὑπόμνημά του περὶ σφαιρῶν (di Giobbe) δημοσιευθὲν κατὰ τὸ 1584 ὅτι τὸ σύστημα τοῦ Κοπερνίκου ἦν τὸ μόνον ἀκριβές, χωρὶς νὰ ὑποστῇ οὐδεμίαν καταδίωξιν, ἐνῶ εἰσέτι κατὰ τὸ 1728 θεολογοί τινες προτεστάνται κατεδίωκον τὴν Κοπερνίκειον διδασκαλίαν.

Κατὰ τὰ 1534, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Καπύης, ὁ Καρδινάλιος Νικόλαος Σχονβέργος (Schonberg) Δομενικανὸς, ὅστις ἐγίνωσκε τὴν δόξαν τοῦ Κοπερνίκου περὶ τῆς κινήσεως τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον, ὡς καὶ ὁ Κ. Giese, ἐπίσκοπος τῆς Κούλμης, κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα τὸν παρακινήσωσι νὰ δημοσιεύσῃ τὸ σύστημά του. Ὁ Ἐπίσκοπος τῆς Καπύης ἔλαβε, μετὰ ἐπανειλημμέναις αἰτήσεις, ἀντίγραφον ἀκριβές τῆς συγγραφῆς του. Κατὰ τὸ 1539 Γεώργιος Ἰωακείμ ὁ Ρήθικος, καθηγητὴς τῶν μαθηματικῶν ἐν Βυττεμβέργῃ, ἐγκατέλιπεν τὴν καθέδραν του, καὶ ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ μαθεῖν κινούμενος, ἐπορεύθη εἰς τὴν Φραουενβέργην. Ὁ ἐπιμελὴς οὗτος μαθητὴς κατέπεισε τὸν διδάσκαλόν του νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν δημοσίευσιν τοῦ συστήματός του. Κατὰ τὸ 1540, δύο μῆνας μετὰ τὴν ἀρξίν του, διεκoinώσεν εἰς τὸν Ἰωάννην Σχόνερ ἐκ Νορεμβέργης ποτὲ διδάσκαλόν του ἔκθεσιν τινα δημοσιευμένην ὑπὸ τὸν τίτλον πρώτη διήγησις (narratio prima). Τὸ μικρὸν τοῦτο συγγραμμάτιον ἐγένετο παραδεκτὸν ἀνεῦ ἀποδοκιμασίας· καὶ ὁ συγγραφεὺς του ἐνεθάρρυνθη νὰ τὸ ἀνατυπώσῃ κατὰ τὸ 1541 εἰς Βασιλείαν μετὰ τὸ ἀληθές του ὄνομα·

Τότε μόνον ἐγένετο γνωστὸν ἐν Νορεμβέργῃ, εἰς ἣν κατόκουν οἱ περιφημότεροι μαθηματικοὶ τῆς Γερμανίας, ἀκριβές τι περὶ τῶν ἔργων τοῦ μοναχοῦ Φραουενβούργ, τὰ ὁποῖα οὐδὲν ἦσαν ἔτεινον πρὸς ῥιζικὴν ἀναμόρφωσιν τῆς ἐπιστήμης. Ἐν τούτοις ὁ ἀνακαλύψας τὸ ἀληθές κοινικὸν σύστημα δὲν ἠρέσθη εἰς τὴν ἐν περιληπτικοῖς κεφαλαίοις ἔκθεσιν τῆς διδασκαλίας του, ἀλλ' ἐπροσπάθησε συγχρόνως ν' ἀνεπτύξῃ γεωμετρικῶς τὴν εἰδικὴν θεωρίαν παντὸς πλανήτου, ὅπως ἐκ τοῦ συστήματός του δυνηθῶσι νὰ ἐξαγάγωσι νέας θεωρίας περὶ τῆς κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων· δι' ὃ ἐξέθηκε σειράν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων ἀπὸ τοῦ 1509 μέχρι τοῦ 1529.

Ἀκαταπύστος ἠβξανεν ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἴδωσι δημοσιευμένον τὸ ῥηθὲν σύγγραμμα τοῦ Κοπερνίκου· ἀλλ' οὗτος δὲν ἠδύνατο εἰσέτι ν' ἀποφασίσῃ τὴν ἔκδοσίν του, καὶ τοι διὰ τῶν κολακευτικωτέρων ἐναρρύνόμενος προτροπῶν, πρὸ πάντων διότι οἱ ἐχθροὶ του ἀναφανδὸν ἐκήρυσσον τοὺς κακοήθεις σκοποὺς των, παρακινή-

σαντες μαλιστα και κωμικόν τινα να τον χλευάση επί σκηνης, ως κατά τους αρχίους χρόνους ο Αριστοφάνης τον Σωκράτην. Τελευταίον όμως ο Κοπέρνικος πεισθείς εκ των λόγων και παρακλήσεων των φίλων του, και ἔσως προσέτι πρακισθῆναις τὸ προσεγγίζον τέλος τοῦ θίου του, συγκατετέθη εἰς τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἔργου του, παραδῶσας αὐτὸ εἰς τὸν Giese, ἐπιτρέψας αὐτῷ νὰ διατάξῃ τὴν τύπωσιν κατὰ τὴν ἀρέσκειάν του. Τὸ σύγγραμμα ἐφάνη ἐν Νορεμβέργῃ κατὰ τὸ 1543 ἐπιγραφόμενον. Nicolai Copernici, Torinensis, de revolutionibus orbium coelestium libri VI (Νικολάου Κοπερνίκου, Τουρινοῦ, περὶ τῆς περιτροφῆς τῶν Οὐρανίων σφαιρῶν βιβλ. 6). καὶ ματετυπώθη ἔπειτα κατὰ τὸ 1566 εἰς Βασιλείαν καὶ κατὰ τὸ 1617 εἰς Ἀμστερδάμ. Μικρὸν μετὰ τὸ τέλος τῆς τυπώσεως, ὁ Κοπέρνικος, εὖρωστος δικτηρούμενος, καὶ τοι ἐβδομηκοντούτης, ἠσθένησε ἀπροσδοκῆτως ἀποπληξία παρέλυσε τὴν δεξιάν του πλευράν· ἡ μνήμη του, καὶ αἱ ἄλλαι πνευματικαὶ δυνάμεις του ἐξησθῆνῃσαν, καὶ ὁ θάνατος κατέλαθεν αὐτόν. Ἐπαρουσιάσθη αὐτῷ τὸ πρῶτον τυπωθὲν ἀντίτυπον τοῦ συγγράμματός του, ἐνῶ ἠτοιμάζετο πρὸς τὸν θάνατον καὶ ἡ ζωὴ καὶ τὸ πνεῦμα του ἐξέλειπον· εἶδε τὸ βιβλίον, τὸ ἐψηλάφησεν, ἀλλ' ἡ διάνοιά του ἤδη ἐπέτα μακρὰν τῶν γηίνων. Ὁ Κοπέρνικος ἀπέθανε, οὐχὶ μετ' ὀλίγας ὥρας, ὡς διηγεῖται ὁ Γκασσέντης (Gassendi) ἀλλὰ μετὰ τινος ἡμέρας. Δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστὴ ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου του, ἀλλ' ἐκ τῶν γενομένων ἐρευνῶν φαίνεται ὅτι συνέθη μετὰ τῆς 7 καὶ 21 Μαρτίου 1543.

Τὸ σύστημα τοῦ Κοπερνίκου εὐρὸν ἐναντίους τινὰς τῶν σφῶν, κατὰ τὴν πρῶτην διὰδοσίν του, ἐν οἷς ὁ Βάικων καὶ ὁ Τίκων Βράχης (Ticone Brahe) τέλος ἐθριάμβευσε. Ὀλίγα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἡμετέρου ἀστρονόμου ὁ Γαλιλαῖος ἐδημοσίευσεν τὰς ἀνακαλύψεις του, ἐνισχύων τὰς Κοπερνικεῖους θεωρίας. Κατὰ τὸ 1822 ἐπετρέπη ἡ δημοσίευσις ἐν Ρώμῃ τῶν συγγραμμάτων, ἅτινα ἐκήρυσσον τὴν ἀκίνησιν τοῦ ἡλίου καὶ τὴν κίνησιν τῆς γῆς, καὶ ἄπερ ἀπληροεῦθησαν κατὰ τὸ 1757.

Ἐκτὸς τοῦ μνημονευθέντος ἔργου του ὁ Κοπέρνικος κατέλιπε μετὰφρασίν τινὰ ἐκ τοῦ Ἀκτινικοῦ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἐπιγραφόμε-

νην Theophylacti scholastici Limocrati epistolae morales, rurales et amatoriae. Μένουσιν προσέτι αὐτοῦ ἐπιστολαί τινες ἐπιστημονικαί.

Ἐξετάζων τις τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ ἠθικὰ πλεονεκτήματα τοῦ Κοπερνίκου, παρατηρεῖ ὅτι καθ' ὅλον του τὸν βίον ὑπῆρξεν ἄνευ προλήσεων, εὐσταθῆς, καὶ ἔντιμος.

Ἐτάφη δὲ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ Φραουμβούργ, ἔμπροσθεν τοῦ βωμοῦ, ὅπου συνείθιζε νὰ προεύχεται. Κατὰ τὸ 1853 ἐτέθη ὁ πρῶτος λίθος μνημείου πρὸς δόξαν του (φροντίδι ἐπιτροπῆς ἐκ 12 συμπολιτῶν του συγκειμένης καὶ προστατευομένης ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας) μετὰ τῆς ἀκολουθοῦ ἐπιγραφῆς, γραφείσης ὑπὸ τοῦ Δόκτ. Brohm di Thorn. «Nicolaus Copernicus Thornunensis, terrae motor, solis coelique stator, natus a MCCCLXXIII obiit a MDXXXIII.

(Lecture di Famiglia)

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ.

ΟΙΔΙΠΟΥΣ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩ.

(Ὅρα φύλλον 7).

Μετ' εὐχαριστήσεως βλέπει τις εἰς τὸν Οιδίποδα ἐπὶ Κολωνῷ ἐν ταῖς σκηναῖς, ὅπου ὁ χορὸς κλαίει τὰ δεινὰ, ἅτινα ἐπιφέρει προεβηκτικῆς ἡλικίας, ὅπου ὁ Οιδίπους ἐπαινεῖ τὴν συμπάθειαν τῆς Ἀντιγόνης καὶ καταρᾶται τὸν ἀχάριστον Πολυνεΐκην, τὴν ὑπεράσπισιν πατρὸς ὑβρισθέντος· φηντάζεται τις τὴν δίκην ἀρχομένην αὐθις ἐν θεάτρῳ καὶ τὸν Σοφοκλῆα ἐκδικούμενον διὰ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ κοινοῦ, ὡς προηγουμένως διὰ τῶν ψήφων τῶν δικαστῶν.

Ἡ ἰκανοποίησις αὕτη ὑπῆρξε λίαν βραδεῖα, ἂν πιστεύσῃ τις

τὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ ὑπόθεσέως τινος προσφάτως ἀνακαλυφθεί-
σας καὶ δημοσιευθείσας (1), ὅτι ὁ Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶν ἐδιδάχθη
ἐπὶ Ἄρχοντος Μίκωνος, τέσσαρα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σοφο-
κλέους, καὶ ἐπιμελεῖς τοῦ ἐγγόνου του, Σοφοκλέους τοῦ νέου, τοῦ
δώσαντος ἀφορμὴν εἰς τὸ οἰκεικτὸν δράμα, τὸ ἐκτιθέμενον ἴσως
ἐν τῇ τραγωδίᾳ ταύτῃ.

Τὸ νέον τοῦτο κείμενον διήγειρε μεταξὺ τῶν σοφῶν νέας συ-
ζητήσεις. Πῶς νὰ συμβιβάσῃ τις τὴν μετολίθησιν τῶν τεσσάρων
ἑτῶν, ἅπερ θέτει μεταξὺ τοῦ θανάτου τοῦ Σοφοκλέους ἐπὶ τοῦ
ἄρχοντος Καλλίου, καὶ τῆς παραστάσεως τοῦ δράματος ἐπὶ ἄρχον-
τος Μίκωνος, μὲ τὰ παρὰ Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου ἀναφερό-
μενα (2) ὅτι πέντε ἔτη μετὰ τὸν Καλλίον, καὶ ἐπὶ Λυσίου, τὸ
τέταρτον ἔτος τῆς 95 Ὀλυμπιάδος, Σοφοκλῆς ὁ νέος ἤρξατο νὰ
διδῇ θεατρικὰς παραστάσεις; Πρόκειται ἄρα περὶ τῆς πρώτης
παραστάσεως τοῦ Οἰδίπιδος ἐπὶ Κολωνῶν; δὲν εἶνε μᾶλλον ἐπα-
νάληψις διευθυνομένη ὑπὸ Σοφοκλέους τοῦ νέου, ὅστις οὕτω με-
τριοφόνως προουμιάζατο τῶν ἀπαρχῶν του ἐκείνων, περὶ ὧν λα-
λεῖ ὁ Διόδωρος; Ἐν τούτων τῶν ὁ Οἰδίπους ἐπὶ Κολωνῶν ἤθελε
φανῆ τότε κατὰ πρόωτον, ὅποιαν συμμετοχὴν ἐν τῇ συνθέσει τοῦ
υστερίου τούτου ἔργου, ἐγκαταλειφθέντος ἴσως ἀτελοῦς ὑπὸ τοῦ
συγγραφέως του, ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὸν δημοσιεύσαντα αὐτό;
Τίνα μέρη εἰσὶ τοῦ γέροντος καὶ τίνα τοῦ νέου; καὶ ἡ διαφορά
τοῦ ἔργου δὲν εἶνε ἱκανὴ νὰ ἐρμηνεύσῃ δυσκολίας τινάς, αἷς εὐλο-
λώτερόν τις ἤθελεν ἐνοήσει ἐν τῷ ἔργῳ ἐνὸς μόνου ποιητοῦ καὶ
μᾶς μόνης ἐποχῆς; Ταῦτα πάντα τὰ ζητήματα, ὧν τὰ πλεῖστα,
τὸ ὁμολογῶ, μοὶ φαίνονται λίαν πολυμερᾶ, ἀεπίδεκτα ἰσχυρῶν λύ-

(1) Ἡ ὑπόθεσις αὕτη ὑπάρχει εἰς ἀπάσας τὰς στερεοτύπους
ἐκδόσεις προτασσόμενη τῆς τραγωδίας, εἰς ἣν ἀναφέρεται. Ἄρχεται,
δ' οὕτω. • Τὸν ἐπὶ Κολωνῶν Οἰδίποδα ἐπὶ τετελευτηκῶτι τῷ
πάππῳ Σοφοκλῆς ὁ υἱοῦς ἐδίδαξεν, υἱὸς ὢν Ἀρίστωνος, ἐπὶ
ἄρχοντος Μίκωνος, δεστέαρτος ἀπὸ Καλλίου, ἐφ' οὗ φασιν.
οἱ πλείους τὸν Σοφοκλέα τελευτῆσαι. Σ. Μ.

(2) XIV, 53.

σεως, κατεπάρβαζαν τὴν Γερμανικὴν φιλολογίαν, καὶ εἰς ὧν τὴν
συζήτησιν συμμετέσχον οἱ Ἰάκωβοι, οἱ Μπαίξ, οἱ Θίρσιοι, καὶ οἱ
Ἕρμανοι.

Ἡ τραγωδία αὕτη εὔρε τρίτον παιδίον μάχης, ἐπίσης σκοτεινόν,
ἐπίσης ἴδιον εἰς τὰς ἀψιμαχίας ἐκείνας, ὅπου διαλύμπουσιν ἀνί-
κητοι οἱ μαχηταί· καὶ τὸ παιδίον τοῦτο εἶναι ἡ ἀδύνατος ἐρμη-
νευτικῶν ἀνιγμῶν τινων περὶ τῶν ἐχθροτήτων καὶ ἐμίδων τῶν Ἀθη-
ναίων καὶ Θηβαίων, ἀνιγμῶν καταδειχθέντων πρὸ πολλοῦ ἄλλοτε,
ὧν ὁ σκοπὸς ἐναργῆς, ἀλλὰ λίαν ἀμφίβολος εἶνε ἡ ἀνακάλυψις τῆς
ἀληθοῦς αὐτῶν αἰτίας. Ὑποθέτοντες ὅτι ἀναφέρονται εἰς παρούσαν
τίνα περίστασιν, ἐνῶ ἡδύνατο ἐπίσης νὰ ἐρμηνεύωνται καὶ ἐν τῷ
παρελθόντι καὶ μέλλοντι, ἐζήτησαν τίνες ἦσαν, κατὰ τὸν Πελοπο-
νησιακὸν πόλεμον, αἱ ἐποχὴ, ἐξ ὧν ἡδύνατο κάλλιον νὰ πηγά-
σῃ, καὶ κατὰ τὰς γενομένας ἀνακαλύψεις ἐπὶ τοῦ εἶδους τούτου
τῶν ἐρευνῶν, μετέλλαζαν πολλὰς τὴν χρονολογίαν τοῦ δρά-
ματος, σοφώτατα μὲν, ἀλλὰ λίαν αὐθαίρετως, ὅσκις τὰς τὴν
χρονολογίαν ὀριζούσας μαρτυρίας κατεφρόνησαν (*). Δὲν θὰ εἰσ-
έλθω παντελῶς ἐν τῇ ἀτέρμονι ταύτῃ ἐκλήσει τῶν συστημάτων,
ἅτινα περιτρέφονται περὶ τὴν ἱστορικὴν ἐξέτασιν, καὶ δι' ὧν
ἠθέλησαν νὰ προσθέσωσιν εἰς τὸ διαφέρον τοῦ Οἰδίποδος ἐπὶ Κο-
λωνῶν καὶ τὴν ἐπιστημότητα ἔργου, ἀναφερομένου πρὸς τὴν ἐποχὴν,
ἣτις πιθανῶς δὲν ἐλλείπει ἐκ τούτου, εἴτε ὅτε ἐγράφετο ὑπὸ
τοῦ Σοφοκλέους, εἴτε ὅτε ἐδιδάσκετο ἐν τῷ θεάτρῳ ὑπὸ τοῦ ἐγγόνου
του, ἀλλ' ἀφ' ὧν, μετὰ ταῦτα πάντα, ἡδύνατό τις νὰ διέλθῃ. Δὲν
ἦσαν ἄραγε ἱκανὰ νὰ καταθελεῖσιν τοῦ; Ἀθηναίους, ἅπαντα ἐκείνα
τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐγκώμια, τῶν γενναίων τῶν ἀρετῶν, τῆς ἀνδρείας
τῶν, τοῦ πλούτου τῶν, τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀγαπητοῦ τοῦς θεοῦς
ἐδάφους αὐτῶν; Ὅποις ἡδονῇ, αἰσθανόμενός τις τὸν ἑαυτὸν του
μεταφερόμενον διὰ τῶν στίχων τοῦ ποιητοῦ, ἐν μέσῳ τῶν ἀρχαίων

(*) Περὶ τῆς παρούσης καταστάσεως τῆς συζητήσεως ταύτης
ὄρα τὴν ἀναφερθεῖσιν, ἢν ὁ Κ. H. Weil ἔδωκεν ἡμῖν ἐν τῇ
πραγμασίᾳ του. De tragoediarum Graecorum cum rebus
publicis conjunctione, 1844 σελ. 13 κλ.

εικόνων τῆς λατρείας των, πῶν θεησκευτικῶν των παραδόσεων, τῶν ἀναμνήσεων τῆς ἠρωϊκῆς αὐτῶν ἱστορίας, καὶ ταῦτα πάντα οὐχὶ μακρὰν τῶν τόπων ἐκείνων, μαρτύρων ἄλλοτε τῶν θαυμασιῶν ἐκείνων συμβεβηκότων, τῶν τόπων, ὅπου ἡ δῆλις ἢ ἡ δῆλονα μόνη, δι' εὐχεροῦς ἀπάτης, παρήγαγεν ἐκ φανταστικοῦ πλάσματος: μίαν πραγματικότητα, καθιστῶσα αὐτοὺς πρὸς στιγμὴν συγχρόνους!

Ἡ τραγωδία αὕτη, ὡς πᾶς τις βλέπει, διὰ τὸν ὄλως ἀρχαῖον χαρακτῆρα τοῦ ἀντικειμένου καὶ τῆς συνθέσεως, διὰ τὸ ὄλως προσωπικὸν καὶ πατριωτικὸν καὶ μάλιστα ἐπιτόπιον διαφέρει ἐπειδὴ ὁ Σοφοκλῆς, ἠθέλησε νὰ τιμήσῃ, οὐ μόνον τὰς Ἀθήνας ἀλλὰ καὶ τὸν Κολωνόν, τὴν γενέθλιον του κώμην, ὡφείλεν ὀλιγώτερον πάσης ἄλλης νὰ ὑποπέσῃ, εἰς τὰς ἀποπειρας τῆς νέας μιμήσεως. Ὅθεν καὶ ὀλίγοι ἐμιμήθησαν αὐτὴν καὶ παρὰ Γάλλοις ὡς ἐπιτυχῶν μᾶλλον τῶν ἄλλων, ὡς πρὸς τὴν ἔκφρασιν τῶν αἰσθημάτων διακρίνεται ὁ Δοῦκις, ποιήσας τὸν Οἰδίποδα παρ' Ἀδμήτω καὶ παρ' Ἰταλοῖς ὁ Νικολίνης, δεινὸς μεταφραστῆς τοῦ Αἰσχύλου, καὶ χαρίεις κριτῆς τῆς Ἑλληνικῆς τραγωδίας.

Ὁ Σοφοκλῆς εἰσέρχεται εἰς τὸ θέμα του μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ δεινότητος, ἀλλ' ἥτις ἐνταῦθα κρύπτεται ὑπὸ εἶδος τι ὀλιγωρίας. Ἀναφέρει δὲ πάντα, ὅσα πρέπει κατ' ἀρχὰς νὰ γνωρίζῃ ὁ θεατῆς, ἀνευ προπαρασκευασθέντος προλόγου, ἀλλὰ διὰ συμβάντων κατ' ἐπιφάνειαν τυχαίων. Τὸ ὄνομα τῶν ὑποκριτῶν, ὁ τόπος τῆς σκηνῆς, τὰ προηγούμενα, τὰ ἐπακόλουθα, τὰ πάντα ἐκτίθενται καταλλήλως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ συγγραφέως: καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τόσον εὐχαρίστῳ καὶ εἰρηνικῇ ἀρχῇ, ὅπου τὸ δρᾶμα φαίνεται εἰσεῖτι ὑπνωττον, ἢ πλοκῇ ὑποφαίνεται, καὶ τὸ διαφῆρον ἐγείρεται. Καὶ ὅσον ὁ παρὰ τοῦ Σοφοκλέους ἐξυμνούμενος Κολωνὸς ἦτο πλησίον τοῦ τόπου, ὅπου ὡφείλεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἐνιδρυθῇ ἡ Ἀκαδημία, τοσοῦτον τοιαύτη τις τέχνη προσεγγίζει τὴν σχεδὸν σύγχρονον τῶν διαλόγων τοῦ Πλάτωνος, εἰς οὗς τὰ αὐτὰ τυχαῖα περιστατικά, αἱ ἰδιοτροπία ἀπλῆς συνομιλίας, εἰσάγουσι συνήθως τὸ ἀντικείμενον τῆς συζήτησεως, καὶ βοηθοῦσι τὴν λογικὴν πρόοδον τῶν ἰδεῶν.

Ἡ διάθεσις αὕτη παράγεται εἰς τὸ ὕψος, ὅπερ πηγάζει ἐκ τῆς

γλώσσης τῆς συνομιλίας, μετὰ τῶν ἀφελῶν τῆς περιστροφῶν, τῶν σχεδόν της, τῶν ὑπονοουμένων, καὶ ἥτις παρὰ τοῦ πάθους λαμβάνει τὸν ἐνέργειαν τῶν ἐκφράσεων, τὴν λάμπιν τῶν εἰκόνων, τὴν συνεχῆ τὸλμην τῶν κινήσεων.

Τελευταῖον προτέρημα τῆς φυσικῆς καὶ ἐπαγωγῆς ταύτης ἐλθέσεως εἶνε ἡ ἐναργῆς παράστασις σειρᾶς εἰκόνων ἀληθῶς ζωγραφικῶν, αἱ διαγράφει ἡμῖν μόνη ἡ ζωηρότης τῶν λέξεων, καὶ ἥτις ὡφείλεν ἐν τῇ παραστάσει νὰ ἐμψυχόνῃ τὰς λίαν εὐχαρίστως ἴσως ἐπιμηκνυόμενας ἀποκαλύψεις.

Τυφλὸς γέρον φάνεται ἐπεριδόμενος ἐπὶ νεάνιδος. Συγκινούμεθα εἰς τὴν θέαν ταύτην πρὶν ἐκ τῶν λόγων των γνωρίσωμεν τὰ πρόσωπα, ἅτινα καλοῦνται Οἰδίπους καὶ Ἀντιγόνη. Ὅταν μάλιστα ὀνομάζονται, λησμονοῦμεν ἐπὶ τινὰ χρόνον ὅτι τὰ δνόματά των μᾶς ὑπενθυμίζουσι, καὶ ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ διαφῆρον τῆς τραγωδίας, ἵνα ἴδωμεν εἰσεῖτι εἰς αὐτὰ, κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ ποιητοῦ, γενικὴν ἔκφρασιν τῶν ἀθλιότητων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων παθήσεων. Οἱ στίχοι δι' ὧν προλογίζει ὁ Οἰδίπους ἦσαν περίφημοι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Γλυκεῖα μελαγχολία ἐνεχάραξεν αὐτοῦ: εἰς ἐκλεκτὰς τινὰς μνήμας. Ὁ Ἀρίστιππος: ἐπανελάμβανεν αὐτοῦ: ἐπὶ τῶν παραλίω των Συρακουσῶν, ὅπου νὸ ναύαγιον τὸν ἔβριψε, καὶ ἐπανευρίσκομεν αὐτοὺς ὡς ἤχῳ εἰς τὸ θελκτικὸν περὶ αὐτῶν ἐγκώμιον τοῦ Κικέρωνος. (*)

Τέκνον τυφλοῦ γέροντος Ἀντιγόνη, τίνες
Χώρους ἀφίγμεθ', ἢ τίνων ἀνδρῶν πόλιν;
Τίς τὸν πλανήτην Οἰδίπου καθ' ἡμέραν
Τὴν νῦν, σπανιστοῖς δέξεται δωρήμασι,
Σμικρὸν μὲν ἐξαιτοῦντα, τοῦ σμικροῦ δ' ἔτι
Μεῖον φέροντα, καὶ τόδ' ἐξαρκούν ἐμοί;
Στέργειν γὰρ αἱ παθῆαι με χῶ χροῖνος ξυνῶν
Μακρὸς διδάσκει, καὶ τὸ γενναῖον τρίτον.

Ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ διακόψωμεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς τὴν μόλις ἀρξαμένην ἀνάλυσιν τῆς παθητικῆς ταύτης σκηνῆς.

(*) De Fin. 1.

Αὕτη κατεῖχε τὴν μνήμην, τὴν φαντασίαν συγχρόνου μας ποιη-
τοῦ, τοῦ Καζιμίρου Δελαβίγνου, (*) ὅτε τοιοῦτοτρόπως εἰσήγεν,
εἰς ἱερὸν τι δάσος; ὅπου τὸν ὑποδέχεται νεανὶς βραχμᾶν, τὸν γη-
ραῖον πατέρα τοῦ Παρλου του, ζητοῦντα τὸν υἱόν, ὃν ἐγκατέλιπεν.

Ζαρῆς.

Ἰέρειαι τῶν δασῶν, ἀγνοῶ τὰ ἔθιμα ὑμῶν· δύναμαι ἄρα
να καθήσω πλησίον τῶν τευχῶν σας, ὑπὸ τὴν σκιὰδα ταύτην;
Ἡ ἀδυναμία μου ἔχει ἀνάγκη μικρᾶς ἀναπαύσεως.

Νεαλιά.

Δύνασαι, ὦ γέρον.

Ζαρῆς.

Ἔρχομαι τοσοῦτον μακρόθεν.

Νεαλιά.

Τὰ πάντα εἰς ὑμᾶς προδίδουσιν εὐσεβῆ ἐρημίτην.

Ζαρῆς.

Ἔγώ!

Νεαλιά.

Τί λοιπὸν εἶθε;

Ζαρῆς.

Ξέρος ἐπὶ τῆς γῆς. Δὲν εἶμαι ἄξιος τῶν προθύμων τούτων
βοηθειῶν σας.

Νεαλιά.

Εἶσαι δυστυχῆς;

Ζαρῆς.

Ναί.

Νεαλιά.

Τοῦτο ἀρκεῖ πρέπει νὰ σὲ βοηθήσω. Διὰ τὴν, κυρτωμένος ὑπὸ
τοῦ γήρατος ἐκτελεῖς ἄνευ ὁδηγοῦ τοσοῦτον ἐπίπονον ὁδο-
πορίαν;

(*) Ἐξοχος καὶ Φιλέλλην ποιητὴς τῆς Γαλλίας, γράψας ἐλεγεία,
τραγωδίας, καὶ κωμωδίας.

Ζαρῆς.

Δὲν ἔχω οὐδὲ ἑνᾶ φίλον.

Νεαλιά.

Τὸ σεβαστὸν καθήκον τῆς φιλοξενίας; οὐδεὶς διὰ σὲ ἐξεπλή-
ρωσε; Τίς σὲ τρέφει;

Ζαρῆς.

Τὰ δῶρα τοῦ παρ' ἐμοῦ ἰκετευομένου διαβάτου· πτωχὸς, ἐ-
ξαιτῶν σικκρόν, τοῦ σικκροῦ δ' ἔτι μείον φέρον, καὶ τόδ' ἐξα-
κοῦν ἐμοί. (*)

Ἡ Ἀντιγόνη καθίζει τὸν πατέρα της, καταπεπονημένον ἐκ μα-
κρᾶς πορείας, ἐπὶ τινος λίθου, εἰς τὴν εἴσοδον δάσους, ὅπερ νομίζε
τόπον ἱερόν. Βρῦει δ' οὔτος, ὡς αὕτη λέγει,

Δάφνης, ἐλαίας, ἀμπέλου· πυκρόπτερου δ'

Εἶσω κατ' αὐτὸν εὐστομοῦσ' ἀηδόνας.

Τερπνότατον διὰ τοῦ; δυστυχεῖς καταφύγιον, οἷτινες ζητοῦσιν
ἀνάπαυσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐπίσης τερπνοτάτη διαμονή διὰ τὰς κα-
τοικοῦσας αὐτὸ θεότητες, ὡς μετ' ὀλίγον θέλομεν μάθει. Ὁ Σοφο-
κλῆς ἠγάπα τὰς ἀντιθέσεις ταύτας, καὶ εἰς τῶν κριτικωτέρων του
ἐρμηνευτῶν, ἐκ τοῦ δάσους τῶν Εὐμενίδων ἐχαρακτήρισε τὴν
ποίησίν του, συγχρόνως λυπηρὰν καὶ χαρίεσσαν.

Ὁ Χενιέρος, προκατειλημμένος ὑπὸ ἀτόπου ἀξιοπρεπείας, δίδει
εἰς τὸν τυφλὸν καὶ τὴν ὁδηγοῦσαν αὐτόν, πρὶν ἔτι ἀπαρτίσῃ
τὴν πορείαν των, εἰς θέσιν τινὰ, ἣν ὁ Σοφοκλῆς ἠθέλησε νὰ δια-
τηρήσῃ τοσοῦτον κοινὴν, τὸν πομπώδη τοῦτον διάλογον.

» Ὅποια πόλις, κόρη, ἐπληξέ τὰ ὄμματά σου;

— Αἰ Ἀθῆναι, ἂν πιστεύσω τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν πύρ-
γων τες!»

(*) Ὁ Παρίας· πρᾶξ. Γ'. σκην. 2. Τοῦ; τελευταίους στίχους
μετέφρασα διὰ τῶν Ἑλληνικῶν τοῦ Σοφοκλέους, ὡς κατὰ λέξιν
συμφώνους μετ' ἐκείνων. Ἴδου δὲ ἐν πρωτοτύπῳ οὗτοι·

Pauvre, demandant peu, recevant moins encore,
Satisfait cependant.

Τὰ πρόσωπα τῆς Ἑλληνικῆς σκηνῆς λέγουσιν ἀπλούστερον τὰ ἐπιπλά πράγματα.

Οἶδ. Ἐχεις διδάξαι δὴ μ', ὅποι καθίσταμεν ;

Ἄντ. Τὰς γοῦν Ἀθίνας οἶδα, τὸν δὲ χῶρον οὐ.

Οἶδ' Πᾶς γάρ τις ἤδα τοῦτό γ' ἡμῖν ἐμπόρων.

Διαβάτης τις, ὃν ὁ Σοφοκλῆς λίαν ἐπιτηδεῖω; καὶ ἐλλόγως ἀποστέλλει αὐτοῖς, τοῦ; ἐκβάλλει ἐκ τῆς στενοχωρίας· καὶ τὰ πράγματα χωροῦσιν ἐν τάξει. Τοῦτο ἐράνει λίαν κοινὸν εἰς τὸν Κενιέρον, ὅστις παρέλειψε τὸν διαβάτην.

Οὗτος δὲ, εἰς τὰς πρώτας λέξεις, τὰς ὁποίας πρὸς αὐτὸν ἀπευθύνει ὁ Οἰδίπους, τὸν διακρίπτει, ἵνα τὸν εἰδοποιήσῃ, ὅτι κάθηται, ἐξ ἀπροσεξίας, εἰς χῶρον, οὐ τινο; ἢ πρόσθασις ἀπογορευέται, εἰς περιβόλον καθιερωμένον εἰς τὰς κόρας τῆς Γῆς καὶ τοῦ Σκότου, ἃς ἐνταῦθα καλοῦσιν Εὐμενίδας. Ἄλλ' ὁ Οἰδίπους οὐδὲν ἐκπλαγείς εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀποραίνεται ἐαυτὸν ἐκείνων, καὶ ἀποποιεῖται νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἄσυλον ὅπου ἡ τύχη, ἢ μάλλον ὡς προσφόρω; λέγει, ὠδήγησεν αὐτὸν ἢ εἰμαρμένη. Ὁ διαβάτης δὲν τολμᾷ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ ἐξέλθῃ. Ὑπάγει νὰ συμβουλευθῇ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τοῖς συμπολίταις του, ἀφοῦ πρώτον εἰ; διάφορα πράγματα εὐχαριστεῖ τὴν περιέργειαν τοῦ Οἰδίποδο; καὶ τὴν ἡμετέραν. Λέγει λοιπὸν ὅτι τὸ ἱερὸν τοῦτα εἰ; τὰς Εὐμενίδας δάσος κεῖται παρὰ τὸν Κολωνόν, ὃν περ πρὸς τιμὴν τοῦ Ποσειδῶνος καλοῦσιν *ἱερότην*.

Ὁ Κολωνός; ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ὑπακούει εἰς τὸν βασιλέα αὐτῶν, τὸν υἱὸν τοῦ Αἰγέως, Θησέα.

Χῶρος μὲν ἱερὸς πᾶ; ὅδ' ἔστ' ἔχει δὲ νιν
Σεμνός; Ποσειδῶν' ἐν δ' ὁ πυρφόρος θεὸς
Τιτάν Προμηθεύς; ὃν δ' ἐπισταίβεις τόπον,
Χθονός; καλεῖται τῆς δε χαλκόπου; ὁδός;
Ἐρεῖσμι' Ἀθηνῶν' οἱ δὲ πλησίον γῆαι
Τὸν δ' ἱερότην Κολωνόν εὐχονται σφίσι
Ἀρχηγόν εἶναι, καὶ φέρουσι τοῦνομα
Τὸ τοῦδε κοινόν πάντες ὠνομασμένοι.

(ἀκολουθεῖ).

ΠΟΙΗΣΙΣ

Η ΛΙΜΝΗ.

ΕΚ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΟΥ ΔΑΜΑΡΤΙΝΟΥ.

Οὕτως αἶε ὠθούμεροι εἰς νέας παραλίας,
Καὶ εἰς τυκτῶν φερόμεροι αἰθέρα σκοτεινόν,
Διὲ θ' ἀγκυροβολήσωμεν—ἔστω στιγμὰς βραχείας—
Εἰς τῶν ἐτῶν τὸν ἀπειρον ποτὲ ὠκεανόν ;

—οοο—

ὦ Λιμνη ! μόλις ἤρυσεν τὸν δρόμον του ὁ χρόνος,
Καὶ παρ' αὐτὰ τὰ ρωτὰ σου, τὰ τόσον προσφιλή μου,
Ἴδέ ! ἤλθον καὶ κάθημαι ἐπὶ τοῦ λίθου μόρος,
Ὅπου τὴν εἶδες ἄλλοτε νὰ κάθηται μαζύ μου !

—οοο—

Οὕτω τοὺς βράχους ἔδαιρον τὰ κύματά σου λάβρα,
Κατὰ τῶν ἀποτόμων των θραυόμερα πλευρῶν,
Καὶ τὸν ἀφρόν των τὸν λευκὸν προσπνέουσα ἡ αὔρα
Οὕτω πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς ἔβριπτε τῶν ἀβρῶν.

—οοο—

Ἐπλέομεν ἐν σιωπῇ ὀμοῦ, ἦτον ἐσπέρα !—
Τὸ ἐνθυμείσαι ;—σιωπῇ μαγευτικῇ, βαθεῖα,
Τὸ κῆμά σου ἐκάλυπτε καὶ τὸν γλαυκὸν αἰθέρα,
Καὶ κώπης που τὴν ἔκοπτε γλυκεῖα ἀρμυρία.

—οοο—

Πλὴν αἴφνης θεοὶ, ἀγνωστοὶ ἐπὶ τῆς γῆς μας τόροι
Τῆς ὄχθης σου ἐξήγειρον ἐκθάμβυς τὰς ἠχοῦς,
Κ' ἐνῶ τοιαῦτα τὸ χρυσοῦν αὐτῆς στόμα ἐφώρει
Εἰς τοὺς βαθεῖς του ἔτρεμε τὸ κῆμά σου μυχοῦς.

—οοο—

» Χρόνοι, μὴ σπεύδετε, καὶ σεῖς στιγμαὶ τῶν εὐδαιμόνων!
» Ὁρῶν μας, ὦ! σταθῆτε!

» Τῶν ἡδαιῶν μας ἡμερῶν ἢ ἀπογευθῶμεν μόνον
» Ἐπὶ μικρὸν ἀφῆτε! ...

—ooo—

» Τὴν ταχυστάτην πηλὴν σας σμήνος δυστήνων ὄντων
» Θεριῶς ἐπικαλεῖται.

» Φύγετε, καὶ μὲ σᾶς τὸ πῶρ ἄς φύγη τῶν στηθῶν των, . . .
» Τοὺς ἄλλους... λησμορεῖτε!

—ooo—

» Πλήν! φεῦ ὀλίγας κἄν στιγμαὶς ἔτι αὐτῶ ματαίως
» Ὁ χρόνος τὰς ἀρεῖται!

» Σβύρονσι τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ, ἰδέ! κ' ἐγὼ αβραδέως,
» Τοῖς ἔλεγον, χωρεῖτε.»

—ooo—

» Λοιπὸν ἐρῶμεν, σπεύσωμεν τὸν χρόνον νὰ χαρῶμεν,
» Ὁ χρόνος δὲν κρατεῖται!

» Ἀρορμος πλείει, ἀρορμοὶ κ' ἡμεῖς μαζὶ περῶμεν
» Ἀθροῖοι παροδῖται!

—ooo—

Χρόνοι ζηλότυποι, ὦ! πῶς στιγμαὶ εὐδαιμονίας,
Καθ' ἄς γενόμεθ' ἀφθορα τοῦ ἔρωτος τὰ δῶρα,
» Ὡ! πῶς νὰ φεύγουν δύνανται μακρὰν μας μεθ' ὁμοίας
Ταχύτητος, ὡς κ' ἡ πικρὰ τῆς δυστυχίας ὥρα;

—ooo—

» Ὡ! εἴν' ἀδύνατον λοιπὸν ἐν ἔχθρῳ των νὰ μείνη;
Διὰ παρτὸς ἐσβέσθησαν, παρήλθον δι' ἡμᾶς;
» Ὁ χρόνος, ὅστις ἔδωκεν αὐτὰς, ὅστις τὰς σβύνει,
Δὲν θὰ μᾶς δώσῃ τὰς αὐτὰς καὶ ἄλλοτε στιγμαὶς;

—ooo—

Ἄϊωνιότης, παρελθόν, μηδὲν, μυχοὶ σκοτίας,
Τί τὰς ἡμέρας κάμνετε, ὅσας μᾶς ἀφαιρεῖτε;
Δὲν θὰ μᾶς ὑποδώσῃτε τὰς τέρψεις μας τὰς θείας,
» Ὅσας ἀπὸ τῆς κύλικος τοῦ βίου μας ἀντ.λεῖτε;

—ooo—

» Ὡ! λίμνη! βράχοι, σπήλαια! ὦ δάση σιγαλέα;
Σεῖς, ὧν ὁ χρόνος φεῖδεται, ἄτιρ' ἀναρεοὶ! . . .
Τήρησον τῆς ρυττὸς αὐτῆς, ὦ φύσις μου ὠραία
Κἄν τὴν ἐνθύμησιν, ἀφοῦ ὁ χρόνος σ' εἰροεῖ.

—ooo—

» Ὡ! ἔστω εἰς τὸ κῦμά σου, φαιδρὸν ἢ ὠργισμένον,
» Ὡ λίμνη, κ' εἰς τὸ θέαμα τῶν χαρωπῶν βουνῶν σου,
Εἰς ταύτας τὰς ἐλάτας σου, κ' ἐπὶ τῶν κρεμαμένων
Σκοπέλλων εἰς τὸ κάτοπτρον τῶν κυανῶν νερῶν σου;

—ooo—

» Ὡ! ἔστω εἰς τὸν ζέφυρον, ὅστις στενάζει πρέων,
Εἰς τὴν ἠχὴ τῆς ὄχθης σου, ὅταν φαιδρὰ λαλήῃ,
Εἰς τὸν ἀργυρομέτωπον ἀστέρα, ὅστις χέων
Τὸ φέγγος του, τὰ νῶτά σου τὰ ἀργυρὰ φιλεῖ.

—ooo—

Εἴθε ὁ στέρων ἀνεμος, ἢ αἶρα, ἥτις κ.λαίει,
Τὰ θεῖα τῆς ἀρώματα, καὶ τέλος ὀ.λ' ἢ φύσις,
» Ἦν ἔκθαμβος ὁ ἀνθρώπος ἀκούει, βλέπει, πρέει,
Εἴθ' εἰπωσιν: Ἠγάπησαν, ὦ λίμνη μου, ἐπίσης.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΤ. ΒΛΑΧΟΣ;

(ΘΕΑΤΡΙΚΑ.

Ἐν τῇ τελευταίῳ παρασταθείσῃ κωμῳδίᾳ ὁ Ἀκούσιος Ἰα-
τρὸς, μεταφρασθεὶς ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ τοῦ Κ. Δημ. Λά-
κωρος διεκρίθη ὁ Κύριος Κορτέσιος, διὰ τὴν φυσικὴν ἐν ταῖς
ἐκφράσεσι χάριν του, διὰ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κωμικὸν
ἔθος του, καὶ τὰς κωμικὰς του κινήσεις. Αἱ αἰφνίδιαι μετα-
βολαὶ τῆς φωνῆς του εἰσὶν ἀμίμητοι.

Μετ' αὐτὸν διακρίνεται καὶ ἡδὴ ἡ εὐγενὴς Κυρία Ἀργυρῶ,
μετ' ἀπεριγράπτου ἐπιτηδεύτητος τὴν π α ρ α μ ἄ ν α ρ ὑποκρινο-

μένη. Ἡ φυσικότης τῆς υποκρίσεως τῆς, δυσπαρασχετοῦσης κατὰ τοῦ ζηλοτύπου συζύγου τῆς, ἢ ἀφέλεια τῆς ἐκφράσεως ἐπιπροσθέτουρ νέαν δάφνην εἰς τὴν δραματικὴν αὐτῆς ἰκαρότητα. Ὅλιγα εὐρίσκει τις εἰς αὐτὴν τὰ ψεκτεία, οὐδὲν τὸ φορτικόν, οὐδὲν τὸ ἀροίκειον.

Μετ' αὐτὴν ἐπίσης διακρίεται ὁ τὸν Χῆον υποκρινόμενος. Φαίνεται ὡσεὶ κατεσκευασμένος δι' αὐτὸ καὶ μόνον τὸ πρόσωπον. Πόσον ἀδικεῖται ἐπιφορτίζόμενος πολλὰς πρὸς ὅσον ἐν Τραγωδίαις. Ἠκούσαμεν μετ' ἐκπλήξεως ὅτι παρὰ τοῦ διδάκτορος τῆς δραματικῆς ἀρετῆθι εἰς αὐτὸν ὁ ἐν τῷ Ἀριστοδῆμῳ Ἀύσαυδρος. Διὰ δὲν διακρίονται τὰ πρόσωπα, ἀναλόγως τῆς ἐκάστου ἰκαρότητος; Διὰ τί θέλουσιν καὶ τοὺς ἠθοποιοὺς γὰ ἐξεντελλῶσι καὶ τὰ δράματα γὰ καταστρέφωσιν;

Καὶ αἱ δύο ἕτεραι κυρίαί ἦτοι ἡ σύζυγος τοῦ ἰατροῦ καὶ ἡ Ἀθηναῖα Σιφώμου παρέστησαν καλῶς τὸ ἀνατεθειμένον αὐταῖς μέρος. Ἐν γένει κατὰ τὴν παράστασιν ταύτην ἀναλόγως ἕκαστον πρόσωπον ἐπιτυγχάνει, καὶ τοῦτο βεβαίως προέρχεται ἐκ τῆς ἐν τῇ κωμῳδίᾳ ταύτῃ καταλλήλου διανομῆς τῶν προσώπων. Πιστεύομεν ὅτι ἂν καταβληθῆ παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς ἢ δέουσα προσοχὴ, τὸ ἐθικόν θέατρον θέλει προοδεύσει, καὶ οἱ καρποὶ τοῦ θέλουσιν εἶσθαι πολλοὶ καὶ καλοὶ. Τελευταῖον δὲν δυνάμεθα γὰρ μὴ ἐπαρῆσωμεν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς μεταφράσεως τοῦ τὸν Κύριον Λάκωνα, ὅστις ἔδωκεν εἰς τὴν σκηρὴν μας κωμῳδίαν μετὰ γλώσσης καὶ ὕφους καταλλήλου, καὶ ἐτοιμάζει προσέτι καὶ ἐτέρας τοιαύτας μεταφράσεις. Μίαν μόνην παρατήρησιν ποιῶμεν αὐτῷ, παρὰ πολλῶν προσέτι γιγνομένην, καὶ καθ' ἡμᾶς ἀρχόντως ὀρθήν. Μεταφράζοντες ἐκ συγγραφέων ἐθνῶν διάφορα ἐχόντων τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, καὶ διάφορον τὸν πολιτισμὸν, πρέπει γὰρ προσέχωμεν πολὺ, ἵνα μὴ μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ τερπνοῦ ἐκείνων εἰσφέρωμεν εἰς τὴν ἀρτιοσύστατον καὶ οὐχὶ εἰσέτι καλῶς κατηρητισμένην κοινωσίαν μας ὅ,τι ἀρήθηκον ἐν αὐτοῖς εὐρίσκομεν. Διότι ὡς γνωστὸν τὸ πλῆθος πρὸ πάντων ἀποβλέπει εἰς πᾶν τὸ τείνον πρὸς διαφθορὰν καὶ τοῦτο ἀσμένως ἐναγκαλιζέται, προτιμῶν αὐτὸ τῶν διδακτικωτέρων μαθημάτων. Διὰ ταῦτα, νομίζομεν, ἔπρεπε γ' ἀποκοπῶσιν ἐκφράσεις τι εἰς τοῦ Ἀκουσίου Ἰατροῦ πρὸς τὴν παρὰ μᾶρ α, ὡς ἐπίσης καὶ τις τῆς παραμύθου προσέτι καὶ τινὲς οὐχὶ τόσοι ἠθικαὶ χριστομοίαι.